

Категорія справи № 796/147/2018: **не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **13.10.2021.** Оприлюднено: **13.10.2021.**

Дата набрання законної сили: **05.10.2021**

Номер судового провадження: **61-23071ав19**

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

05 жовтня 2021 року

м. Київ

справа № 796/147/2018

провадження № 61-23071ав19

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:Лідовця Р. А. (суддя-доповідач),
Воробійової І. А., Черняк Ю. В.,

секретар судового засідання - Дука В. В.,

учасники справи:

заявник - Державне підприємство «Енергоринок»,

заінтересована особа - Республіка Молдова в особі Уряду Республіки Молдова (Державної канцелярії Республіки Молдова),

розглянув у відкритому судовому засіданні у приміщенні Верховного Суду (м. Київ, проспект Повітрофлотський, 28) апеляційну скаргу Державного підприємства «Енергоринок» на ухвалу Київського апеляційного суду від 08 листопада 2019 року у складі судді Соколової В. В. у справі за заявою Державного підприємства «Енергоринок» про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 29 січня 2015 року про стягнення з Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова (Державної канцелярії Республіки Молдова) на користь Державного підприємства «Енергоринок» арбітражних витрат,

ВСТАНОВИВ:

1. Описова частина

Короткий зміст вимог заяви

У січні 2018 року Державне підприємство (далі - ДП) «Енергоринок» звернулося до апеляційного суду із заявою про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм від 29 січня 2015 року, в якій просило визнати та надати дозвіл на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм від 29 січня 2015 року в частині стягнення з Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова на користь ДП «Енергоринок» арбітражні витрати у сумі 69 339,32 євро та 132 948,20 шведських крон і видати виконавчий лист на примусове виконання вказаного рішення.

Короткий зміст ухвали апеляційного суду, як суду першої інстанції

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 07 лютого 2018 року вказана заява була повернута заявнику з підстав недодержання вимог статті 476 ЦПК України.

Постановою Верховного Суду від 04 червня 2018 року апеляційна скарга ДП «Енергоринок» задоволена, ухвала Апеляційного суду м. Києва від 07 лютого 2018 року скасована, справа направлена для продовження розгляду до суду першої інстанції - Апеляційного суду м. Києва.

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 22 червня 2018 року заява ДП «Енергоринок» про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу залишена без руху та наданий строк на усунення недоліків.

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 05 липня 2018 року відкрито провадження у справі.

Ухвалою Київського апеляційного суду від 08 листопада 2019 року у задоволенні заяви ДП «Енергоринок» відмовлено.

Ухвала апеляційного суду мотивована тим, що арбітражним судом встановлена відсутність компетенції щодо розгляду заявленого позивачем спору, так як на нього не поширюються положення Договору до Енергетичної Хартії. Відповідно, між сторонами відсутня арбітражна угода, що є основним елементом забезпечення як арбітражного розгляду, так і процедури визнання та приведення до виконання рішення міжнародного комерційного арбітражного суду, за відсутності якої такі заходи не підлягають застосуванню.

Апеляційний суд погодився з доводами компетентного органу Республіки Молдова про те, що заява ДП «Енергоринок» про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 29 січня 2015 року вже вирішувалась судами Республіки Молдова і повторне звернення з тими самими вимогами, але до іншого суду суперечить принципу правової визначеності.

Короткий зміст вимог апеляційної скарги

Не погоджуючись із вказаною ухвалою суду, ДП «Енергоринок» подало до Верховного Суду апеляційну скаргу, в якій просить скасувати оскаржувану ухвалу та ухвалити судові рішення, яким заяву підприємства про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм від 29 січня 2015 року задовольнити.

Аргументи учасників справи

Доводи особи, яка подала апеляційну скаргу

Апеляційну скаргу обґрунтовано тим, що апеляційний суд дійшов помилкового висновку про відмову у задоволенні заяви, оскільки підприємство подало заяву у строк, визначений ЦПК України, належної форми та змісту.

Вважає помилковим висновок суду про відсутність між сторонами арбітражної угоди, оскільки ДП «Енергоринок» подало позов до Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм у порядку статті 26 Договору до Енергетичної хартії (далі - ДЕХ), а боржник приєднався до ДЕХ шляхом ратифікації постановою Парламенту Республіки Молдова від 03 травня 1996 року № 829.

Зазначає що обмін між ДП «Енергоринок» та Урядом Республіки Молдова позовом та запереченнями, поданими до Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм, відповідає вимогам до «арбітражної угоди», встановленим як національним законодавством (частина друга статті 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж») так і міжнародним правом (пункти 1, 2 статті II Нью-Йоркської конвенції).

Вважає, що Республіка Молдова в особі Уряду Республіки Молдова, як учасник справи у Арбітражному інституті Торгової палати м. Стокгольм повинна відшкодувати судові витрати, які були присуджені палатою.

Вказує, що підстави для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу вичерпно визначені у статті 478 ЦПК України, серед яких відсутня така підстава, як відсутність арбітражної угоди.

Доводи особи, яка подала відзив на апеляційну скаргу

У березні 2020 року прем'єр-міністр Республіки Молдова подав до Верховного Суду відзив на апеляційну скаргу, в якому просить залишити її без задоволення, а ухвалу апеляційного суду, як суду першої інстанції, - без змін, посилаючись на те, що судові рішення є законним, оскільки цей спір уже вирішувався судом Республіки Молдова і відсутня арбітражна угода між сторонами на що чітко указав арбітражний суд.

Надходження апеляційної скарги до суду

Ухвалою судді Верховного Суду, як суду апеляційної інстанції, від 22 січня 2020 року відкрито апеляційне провадження у справі та вилучено матеріали справи з Київського апеляційного суду.

Ухвалою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 02 березня 2020 року закінчено підготовчі дії у справі та призначено її до розгляду у відкритому судовому засіданні з повідомленням учасників справи.

Ухвалою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 03 вересня 2020 року зупинено провадження у справі до надходження від компетентного органу Республіки Молдова даних про виконання судового доручення про вручення виклику до суду Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова (Державної канцелярії Республіки Молдова).

Ухвалою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 19 травня 2021 року поновлено провадження у справі, призначено справу до розгляду у відкритому судовому засіданні та направлено компетентному органу Республіки Молдова судові доручення про вручення Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова (Державної канцелярії Республіки Молдова) повідомлення про дату, час і місце судового засідання.

Позиції учасників процесу в суді

Представник ДП «Енергоринок» у судовому засіданні апеляційну скаргу підтримав та просив її задовольнити.

Представник Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова в судові засідання не з'явився, про причини неявки суду не повідомив, повідомлявся про дату судового розгляду у порядку, передбаченому ЦПК України.

Фактичні обставини справи

ДП «Енергоринок» подало запит про вирішення спору до Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма, а у подальшому позов, посилаючись на положення статті 26(4) (с) договору до Енергетичної Хартії. Зокрема, ДП «Енергоринок» вказувало на те, що воно є правонаступником кредитора у зобов'язанні, а Молдавська Республіка на підставі вказаного Договору має відповідати за зобов'язанням боржника, який також неодноразово змінювався, проте заборгованість перед позивачем, що була визначена рішенням Господарського суду м. Києва від 25 грудня 2002 року, не була погашена, рішення суду залишається без виконання.

При постановленні рішення Арбітражним інститутом Торгової палати м. Стокгольма у складі: Голови - Ненсі Б. Тьорк, арбітрів: проф. д-р Рольф Кніпер, Джозеф Тірадо, від 29 січня 2015 року, про визнання та примусове виконання якого просить заявник, судом були встановлені наступні обставини.

20 березня 1993 року між Урядами України та Молдови була підписана угода про співробітництво в галузі електроенергетики.

20 лютого 1995 року на виконання вищезгаданої Угоди Міністерством енергетики, промисловості та електрифікації України (далі - українське Відомство) та Державним департаментом енергетики та енергетичних ресурсів Республіки Молдови (далі - молдавське Відомство) укладений Договір про паралельну роботу енергосистем України і Республіки Молдова (далі ДПР).

Статтю 4.3. цього Договору передбачено, що постачання надлишкової енергії має компенсуватись.

Стаття 7.3 цього Договору містить арбітражне застереження, за яким спір має вирішуватись державним арбітражним судом у державі на вибір позивача. А положеннями статті 7.4. визначено, що рішення арбітражного суду має бути остаточним і обов'язковим для виконання обома сторонами.

Стаття 10 покладає виконання технічних та експлуатаційних умов, що випливають з цього Договору на два державні підприємства - Національний диспетчерський центр України та ДК «Молденерго» (пункти 14-19 Рішення).

З часу укладення Договору неодноразово відбувалось правонаступництво ДП «Молденерго» та Національного диспетчерського центру України.

У жовтні 1998 року мав місце перетік з України до Молдови електричної енергії обсягом 50 000 000 кВт/год, що відповідно до положень Статті 4.3 ДПР стало підставою для нарахування компенсації на суму 1662297,81 доларів США. Факт Перетоку та сума компенсації за цей Перетік не є предметом спору. Предметом спору в рамках цього арбітражного розгляду було, серед іншого, те, чи була компенсація вже сплачена та, якщо ні, хто і кому має сплатити цю компенсацію (пункт 21 Рішення).

25 грудня 2002 року Київський суд (Господарський суд м. Києва) ухвалив рішення про сплату молдовським відомством на користь позивача 1 745 412,71 доларів США та судових витрат (надалі «Рішення 2002 року»).

Грошова сума, присуджена позивачу згідно з Рішенням 2002 року, надалі називається «борг». Позивач заявляє, що у результаті Рішення 2002 року його право вимоги за грошовими коштами, є його правом не лише відповідно до контракту, але й за законом (пункт 26 Рішення).

Починаючи з 2003 року, позивач домагався визнання та примусового виконання Рішення 2002 року у Молдові. Відповідно до пунктів 28-63 позовної заяви різні судді протягом п'яти років направляли справу на новий розгляд. 04 липня 2009 року Вища судова палата Молдови своїм рішенням (надалі - «Рішення 2009 року») відхилила апеляції двох міністерств Молдови, таким чином, забезпечуючи виконання Рішення 2002 року. Як описано у різних заявах позивача, молдовське ДП «Енергоатом» затребувало сплату боргу позивачеві і переуступило цей борг компанії «Ремінгтон Вордвайд Лімітед», яка у свою чергу переуступила його двом іншим сторонам, остання з яких - молдовська компанія «Пінар-Ком» (пункт 27 Рішення).

10 липня 2009 року позивач подав до Буюканського у м. Кишинів Бюро примусового виконання заяву про порушення виконавчого провадження для стягнення, згідно з Рішенням 2009 року, суми Боргу з відсотками. Міністерство економіки Молдови видало Бюро примусового виконання наказ про здійснення платежу (від 15 грудня та отриманого (разом з коштами) 17 грудня 2009 року) для сплати позивачу згідно з наказом про примусове виконання. 16 грудня 2009 року на виконання клопотання «Пінар-Ком» про видання тимчасового розпорядження, молдовський суд видав розпорядження про арешт на користь «Пінар-Ком» коштів, призначених для Позивача, у Бюро примусового виконання. Після слухання, яке відбулось 24 грудня 2009 року, на якому позивач не був присутнім, відповідно до судового розпорядження кошти були перераховані компанії «Пінар-Ком» (пункт 28 Рішення).

Позивач подав апеляцію на рішення від 24 грудня 2009 року на користь «Пінар-Ком». Після цього було проведено низку судових процедур; 22 листопада 2011 року Окружний господарський суд м. Кишинєва відхилив вимогу «Пінар-Ком». Оскільки компанія «Пінар-Ком» не мала активів, які могли б бути стягнуті, державний виконавець визнав неможливість забезпечення примусового виконання рішення на користь ДП «Енергоринок» і 23 травня 2013 року припинив виконавче провадження (пункт 29 Рішення).

19 вересня 2012 року позивач листом до Уряду Молдови, Міністерства юстиції Молдови, Міністерства економіки Молдови, Міністерства закордонних справ та європейської інтеграції Республіки Молдова (надалі - «Одержувачі листа у Молдові») (а) запропонував одержувачам листа у Молдові розглянути можливість врегулювання суперечки дружнім шляхом відповідно до положень Статті 26(2) Договору до Енергетичної Хартії та повідомив одержувачів листа у Молдові про те, щоб вони розглядали лист від 19 вересня 2012 року як письмову вимогу розпочати переговори у значенні, наведеному у Статті 9(2) Угоди між Урядом України та Урядом Молдови про сприяння та взаємний захист інвестицій (надалі - УСВЗ між Україною та Молдовою). 26 листопада 2012 року. Позивач направив одержувачам листа у Молдові лист-нагадування. (пункт 30 Рішення).

Вирішуючи спір, арбітражний суд дійшов висновку, що «пов'язаний з Інвестицією» означає іншу інвестицію, ніж передбачено Статтею 6(1)(с), і що на позивача не покладається тягар доказування, що він має безпосередній чи опосередкований контроль за економічною діяльністю, яка провадиться відповідно до ДПР. Трибунал вважає, що позивач не надав доказів, що вимагаються у рамках Договору до Енергетичної Хартії стосовно того, що його право вимоги за грошовими коштами пов'язане з Інвестицією, зробленою позивачем чи законно переуступленою йому. Позивач придбав право на стягнення боргу чи отримав повноваження на стягнення боргу, але не набув прав щодо інвестиції у рамках договору до Енергетичної Хартії. Дійшовши цього висновку, трибунал не має потреби розглядати другий аргумент відповідача, що заперечує проти його юрисдикції. Таким чином, трибунал дійшов висновку, що він не має юрисдикції щодо розгляду цього спору (пункти 101-103 Рішення).

Розглянувши вимоги та заперечення, подані сторонами, а також усі відповідні документи та докази, з урахуванням аналізу, наведеного трибуналом у цьому рішенні, **трибунал прийняв рішення:**

a. **Трибунал не має юрисдикції для розгляду вимог, висунутих позивачем;**

b. Сторони несуть солідарну та індивідуальну відповідальність за сплату арбітражних витрат відповідно до положень статті 43 Правил ТПС. Арбітражні видатки встановлені в розмірі 134 806,89 євро та 212 701,13 шведських крон.

c. Кожна сторона несе відповідальність за сплату п'ятдесяти відсотків арбітражних видатків.

d. Відповідач повинен сплатити нарахований у Швеції ПДВ у розмірі 25 % на частку своїх 50 % арбітражних видатків.

e. Арбітражні видатки будуть стягнуті з авансових коштів, внесених до Арбітражного інституту ТПС.

f. Оскільки відповідач не сплачував жодних коштів на покриття арбітражних видатків, у рамках відносин між сторонами Республіка Молдова повинна відшкодувати ДП «Енергоринок» (Україна) 67 403,45 євро та 106 358,56 шведських крон, як п'ятнадцятивідсоткову частину відповідача в арбітражних видатках та 1 935,87 євро та 26 589,64 шведських крон за двадцятип'ятивідсотковий шведський ПДВ, нарахований на частку відповідача в арбітражних видатках.

Загальна сума відшкодування позивачеві складає 69 339,32 євро та 132 948,20 крон.

2. Мотивувальна частина

Позиція Верховного Суду, як суду апеляційної інстанції

Відповідно до частини другої статті 23 ЦПК України справи щодо оскарження рішень третейських судів, оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів, про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів розглядаються апеляційними судами як судами першої інстанції за місцем розгляду справи третейським судом (за місцезнаходженням арбітражу).

Частиною другою статті 24, частиною другою статті 351 ЦПК України передбачено, що Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.

Заслухавши доповідь судді-доповідача, пояснення представника заявника, перевіrivши матеріали справи та дослідивши доводи апеляційної скарги, колегія суддів дійшла наступного висновку.

Згідно з положеннями статті V Нью-Йоркської конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року, в якій Україна бере участь з 08 січня 1961 року (далі - Нью-Йоркська конвенція), у визнанні та наданні дозволу на примусове виконання арбітражного рішення може бути відмовлено на прохання тієї сторони, проти якої воно направлено, тільки якщо ця сторона надасть компетентній владі за місцем, де запитується визнання та виконання, докази того, що: сторони угоди, зазначені у статті II, були застосовані до них законом, в будь-якій мірі недієздатні або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а за відсутності такої вказівки, за законом країни, де рішення було винесено; сторона, проти якої винесено рішення, не була належним чином повідомлена про призначення арбітра або про арбітражний розгляд або з інших причин не могла подати свої пояснення; вказане рішення винесено щодо спору, не передбаченому або що не підпадає під умови арбітражної угоди або арбітражного застереження в договорі, з тим, однак, що якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою або застереженням, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою або застереженням, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, охоплених арбітражною угодою або арбітражним застереженням в договорі, може бути визнана і приведена до виконання; склад арбітражного органу або арбітражний процес не відповідали умові сторін чи, за відсутності такого, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; рішення ще не стало остаточним для сторін або було скасовано або призупинено виконанням компетентною владою країни, де воно було винесено, або країни, закон якої застосовується.

Статтею 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» визначено, що арбітражна угода - це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди.

Арбітражна угода укладається в письмовій формі. Угода вважається укладеною в письмовій формі, якщо вона міститься в документі, підписаному сторонами, або укладена шляхом обміну листами, електронними повідомленнями, якщо інформація, що міститься в них, є доступною для подальшого використання, повідомленнями по телетайпу, телеграфу або з використанням інших засобів електрозв'язку, що забезпечують фіксацію такої угоди, або шляхом обміну позовною заявою та відзивом на позов, в яких одна із сторін стверджує наявність угоди, а інша проти цього не заперечує. Посилання в угоді на документ, що містить арбітражне застереження, є арбітражною угодою за умови, що угода укладена в письмовій формі і це посилання є таким, що робить згадане застереження частиною угоди.

Відповідно до частини першої статті 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» арбітражне рішення, незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається обов'язковим і при поданні до компетентного суду письмового клопотання виконується з урахуванням положень цієї статті та статті 36 вказаного Закону.

Визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу - це поширення законної сили такого рішення на територію України і застосування засобів примусового виконання в порядку, встановленому ЦПК України.

Порядок розгляду і вирішення заяви про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу визначені в главі Зрозділу IX ЦПК України «Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні, надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів».

Відповідно до частини першої статті 474 ЦПК України рішення міжнародного комерційного арбітражу (якщо його місце знаходиться за межами України), незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається та виконується в Україні, якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Вирішуючи питання про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, суд не надає оцінку правильності цього рішення по суті вирішення спору, а перевіряє лише дотримання строків звернення із заявою, дотримання вимог процесуального закону щодо її форми і змісту та наявності обставин, які можуть бути підставою для відмови у визнанні та наданні дозволу на примусове виконання арбітражного рішення.

Згідно зі статтею 478 ЦПК України суд відмовляє у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо:

1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть суду доказ того, що:

а) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, - за законом держави, де рішення було винесено; або

б) сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або

в) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або

г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали умові між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або

г) рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або

2) якщо суд визнає, що:

- а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або
- б) визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Статтею 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» визначено, що у визнанні або у виконанні арбітражного рішення, незалежно від того, в якій державі воно було винесено, може бути відмовлено лише: 1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть компетентному суду, у якого просить визнання або виконання, доказ того, що одна із сторін в арбітражній угоді, зазначеній у статті 7, була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, - за законом держави, де рішення було винесено; або сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте, якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або склад третейського суду або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або 2) якщо суд визнає, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Відмовляючи у задоволенні заяви ДП «Енергоринок» про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 29 січня 2015 року про стягнення з Республіки Молдова в особі Уряду Республіки Молдова (Державної канцелярії Республіки Молдова) на користь ДП «Енергоринок» арбітражних витрат, апеляційний суд виходив із того, що, вирішуючи спір, арбітражний суд дійшов висновку, що «пов'язаний з Інвестицією» означає іншу інвестицію, ніж передбачено Статтею 6(1) (с), і що на Позивача не покладається тягар доказування, що він має безпосередній чи опосередкований контроль за економічною діяльністю, яка провадиться відповідно до Договору про паралельну роботу енергосистем, Трибунал вважає, що Позивач не надав доказів, що вимагаються у рамках Договору до Енергетичної Хартії стосовно того, що його право вимоги за грошовими коштами пов'язане з Інвестицією, зроблену Позивачем чи законно переуступлену йому. Позивач придбав право на стягнення боргу чи отримав повноваження на стягнення боргу, але не набув прав щодо Інвестиції у рамках Договору до Енергетичної Хартії. Дійшовши цього висновку, Трибунал не має потреби розглядати другий аргумент Відповідача, що заперечує проти його юрисдикції. Таким чином, Трибунал дійшов висновку, що він не має юрисдикції щодо розгляду цього спору (п.п.101-103 Рішення).

Колегія суддів погоджується з таким висновком апеляційного суду.

Тобто, самим арбітражним судом встановлена відсутність предметної компетенції щодо розгляду заявленого позивачем спору, оскільки на даний спір не поширюються положення договору до Енергетичної Хартії.

Доводи заявника про те, що, вирішуючи питання компенсації арбітражних витрат, міжнародний комерційний арбітраж тим самим визначив власну юрисдикцію, а тому рішення у цій частині підлягає визнанню та приведенню до примусового виконання, були обґрунтовано відхилені судом з огляду на положення підпункту в) пункту 1) частини першої статті 478 ЦПК України.

Верховний Суд погоджується з такими висновками. Як вбачається із тексту рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 29 січня 2015 року (том 1, а. с. 62-83), відповідач одразу заявляв про те, що Арбітражний Інститут Торгової палати м. Стокгольм не має юрисдикції щодо розгляду цього спору відповідно до договору до Енергетичної Хартії.

Так, у пункті 9 рішення зазначено, що «Позивач (ДП «Енергоринок») надав свої коментарі щодо Заперечень, в яких зазначив, що хоча Відповідач (Республіка Молдова) висуває заперечення щодо юрисдикції, він не розкриває суті цих заперечень».

Відповідно до пункту 31 цього рішення «7 грудня 2012 року Міністерство економіки Молдови направило Позивачу відповідь з посиланням на попереднє листування, заявляючи, що рішення молдовського суду «*е поза сумнівом*», що Позивач «*не має прав кредитора та території Республіки Молдова*» і що Позивач «*не є інвестором, що виключає можливість розгляду спору в міжнародному арбітражі*».

У пункті 73 рішення зазначено, що «у відповідь на доводи Відповідача, що Позивач не є стороною ДПР і, отже, не мав підґрунтя для подання запиту на арбітражну процедуру, Позивач заявляє, що Відповідач не оспорував підґрунтя Позивача у судовому процесі стосовно Рішення 2002 року, а також у подальших провадженнях у Молдові, ініційованих Позивачем».

Відповідно до пункту 77 рішення відповідач, зокрема, зазначав, що «позивач не задовольняє критеріям ДЕХ (Договору до Енергетичної Хартії) щодо подання позову».

Тобто, відповідач заперечував предметну юрисдикцію арбітражного суду на розгляд ним спору, ініційованого ДП «Енергоринок».

Апеляційний суд правильно вказав, що, перевіряючи саме доводи відповідача, арбітражний суд дійшов висновку про відсутність у нього юрисдикції на розгляд цього спору (пункти 77-103 рішення).

Крім того, рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма від 29 січня 2015 року, про визнання та надання дозволу на примусове виконання якого звернулося до суду ДП «Енергоринок», ухвалено не щодо суті спору між сторонами, а про арбітражні витрати, тобто, у будь-якому випадку, не підпадає під умови арбітражної угоди, яка, на думку заявника, була укладена між сторонами шляхом обміну між сторонами позовом та запереченнями. Арбітражні витрати стягнуті рішенням Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма, виходячи не з арбітражної угоди, а з правил арбітражної процедури, визначених регламентом Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольма.

Доводи апеляційної скарги про те, що апеляційний суд відмовив у визнанні та наданні дозволу на примусове виконання рішення Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм від 29 січня 2015 року з підстав, які не передбачені статтею 478 ЦПК України, є безпідставними, оскільки суд правильно керувався підпунктом в) пункту 1) частини першої статті 478 ЦПК України, згідно з яким суд відмовляє у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана.

Згідно зі статтею 375 ЦПК України суд апеляційної інстанції залишає апеляційну скаргу без задоволення, а судові рішення без змін, якщо визнає, що суд першої інстанції ухвалив судові рішення з додержанням норм матеріального і процесуального права.

Враховуючи, що апеляційний суд, як суд першої інстанції, правильно встановив обставини справи, ухваливши законне та обґрунтоване судові рішення з правильним застосуванням норм процесуального права, то оскаржуване судові рішення слід залишити без змін, а апеляційну скаргу ДП «Енергоринок» - без задоволення.

Керуючись статтями 24, 351, 367, 368, 369, 374, 375, 381-384, 478 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Державного підприємства «Енергоринок» залишити без задоволення.

Ухвалу Київського апеляційного суду від 08 листопада 2019 року залишити без змін.

Постанова суду набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді:

Р. А. Лідовець

І. А. Воробйова

Ю. В. Черняк